

ЕЛЕМЕНТИ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ ЯК ВАЖЛИВА ТА НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

С.Є. Дейнека, В.К. Патрати, О.О. Кіидер
Буковинський державний медичний університет

Лекція - традиційно провідна форма навчання у вищому навчальному закладі, яка будучи головною ланкою дидактичного циклу навчання, виконує наукові, виховні і світоглядні функції, збуджує інтерес до предмету, розвиває професійні інтереси та формує вагомі підстави для наступного засвоєння студентами навчальними матеріалу [1,2]. У нормативно-директивних документах, які вгашають зміст і організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах України, обгрунтовано головні вимоги до лекцій, реалізація яких дає змогу повною мірою використовувати значні навчальні й виховні можливості цієї форми навчання, підвищити вплив кожної лекції на **свідомість і почуття студентів** [1].

Однак, традиційна лекція, в якій переважає репродуктивне сприйняття матеріалу слухачами, вдзначається низкою суттєвих вад:

- зазвичай вона має вигляд суто монологічного інформаційного потоку, розрахованого на віснучючого "середньостатистичного" студента та байдужого через свою "загальнодоцільність" до потреб конкретного слухача;

- обмін інформацією має переважно односторонній характер: одна сторона займає рецептивну аозицію, а друга - викладає проблему, не будучи певною, чи фіксують слухачі справжню ієрархію аричинно-наслідкових зв'язків, чи вихоплюють з неї тільки те, що знаходиться на поверхні;

- звезення навчальної активності аудиторії під час такої лекції до рівня копіювання монологу викладача жарюшнпом "що встиг, те записав" провокує сприймання теоретичних знань відірвано від їх «оакжнних та засвоєння;

- зворотній зв'язок з аудиторією здійснюється, у кращому випадку, за допомогою мінімально калквмх засобів: візуального спостереження за діями студентів, виразом їх очей та облич, ддаличних зауважень тошо [3].

Традиційна лекція мас й інші недоліки: привчає студентів до пасивного сприймання інформації і з механічного запису, гальмує бажання самостійно опрацьовувати інші джерела інформації окрім юнспекту, звужує навчання у ВНЗ до школярства (наприклад, простого відтворення прослуханого) [4].

Як видно зі сказаного вище, самим слабким місцем традиційного навчання є пасивність осіб, їй навчаються, при високій однобічній активності викладача. Тому останнім часом з'явилися нові різновиди подачі лекційного матеріалу з метою активізації роботи студентів. В їх числі проблемна лекція, лекція-консультація, лекція - прес-конференція, лекція вдвох, лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекція-провокація, лекція-дослідження, лекція візуальна та лекція з застосуванням техніки зворотного зв'язку.

До компонентів, що складають зворотний зв'язок, у цілому, у навчальному процесі, належать усні відповіді студентів, результати тестів і контрольних робіт, спостережень викладача, бесід зі студентами. Саме завдяки зворотному зв'язку забезпечується динаміка педагогічного процесу і реалізується його основна ціль - формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості студента -майбутнього фахівця високого рівня. За допомогою зворотного зв'язку викладач регулює процес навчання, має можливість враховувати необхідні зміни в педагогічній системі і вчасно коректувати хід процесу. Завдяки зворотному зв'язку можливо розробляти системи, що будуть ефективними навіть у складних і непостійних умовах. Розрізняють такі види зворотного зв'язку: основний і допоміжний. Основний зворотний зв'язок стосовно до процесу навчання - це зв'язок, що встановлює рівень знань, умінь і навичок на вході і виході системи. Допоміжний зворотний зв'язокумововлюється реакцією студентів по опосередкованих ознаках: увазі, швидкості реакції студентів і т.д.

Основні види зворотного зв'язку на лекції наступні:

- Спостереження процесу сприйняття лекції. Це професійна навичка й уміння одержувати «формацію про ступінь уваги, інтересу, розуміння й активності студентів.

- Відповіді на запитання - важливий канат зворотного зв'язку, тому що будь-яке питання ашфається на певну систему знань, а тон, яким воно задане, може розкрити ступінь інтересу до тем, глибину розуміння й відношення до лекції.

- Педагогічне спілкування - систематичний багатоплановий процес установалення й розвитку взмунікаші й взаємодії між викладачем і студентами, заснований на цілях і завданнях спільної **начальної** діяльності.

- Анкетування - вивчення думки студентів про викладання й викладачів.

При викладанні лекційного матеріалу зворотний зв'язок встановлюється також зі допомогою відповідей студентів на питання лектора по ходу лекції. Щоб визначити обізнаний студентів з висловлюваної проблеми, на початку якого-небудь розділу лекції ним задають необхідні питання. Якщо студенти правильно відповідають на ввідне питання, викладач може обмежитися короткою тезою або висновком і перейти до наступного питання. Якщо ж відповіді, не задовольняють рівню бажаних знань, лектор сам висловлює докладну відповідь, і в кінці пояснення знову ставить питання, визначаючи ступінь засвоєння навчального матеріалу. Якщо відповіді знов демонструють низький рівень знань студентів - слід змінити методику подачі матеріалу, що викладається.

Лекція з елементами зворотного зв'язку реалізується через звернення до попередньої матеріалу лекцій, знань з інших предметів, надається можливість студентів брати участь у процесі викладання лекційного матеріалу. У даному випадку розуміється виклад навчального матеріалу! використання знань по суміжних предметах (міжнаочні зв'язки) або по вивченому раніше учбовому матеріалу.

Важливим засобом зворотного зв'язку для лектора є і перегляд студентських конспектів після лекції. У результаті такого перегляду викладач може врахувати особливості аудиторії, переглянувши деякі звичні для нього прийоми пояснення, ввести нові способи викладу й аргументації, на наступній лекції внести необхідні корективи в попередньо викладений матеріал тощо.

Таким чином, слабким місцем традиційного навчання є пасивність осіб, які навчаються, при високій однобічній активності викладача. Тому з метою активізації роботи студентів нагальними є нові різновиди подачі лекційного матеріалу, у т.ч. з застосуванням техніки зворотного зв'язку. **Щ**

Література

1. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи / В.Л. Ортинський. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 471 с
2. Педагогіка вищої школи/ За ред. З. Н. Курлянд. - Київ: Знання, 2005. - 399 с.
3. Мисечко О.Є. Інтерактивні технології як засіб демократизації навчального процесу у ВНЗ // Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. - 2003. - № 11. - С. 71-73.
4. Педагогіка вищої школи / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011. - 628 с.